

Stanowisko Komitetu Psychologii PAN

w sprawie wyroku

Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 października 2020 w sprawie zgodności Art. art. 4a ust. 1 pkt 2 oraz art. 4a ust. 2 zdanie pierwsze ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży (Dz. U. Nr 17, poz. 78, ze zm.) z art. 30 Konstytucji RP, Sygn. akt K 1/20

Jako Komitet Psychologii PAN stanowczo protestujemy wobec trybu podjęcia oraz samego wyroku Trybunału Konstytucyjnego ogłoszonego 22 października.


Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego spowodowało masowe protesty, co w oczywisty sposób można było przewidzieć. Dlatego rozbudzanie tego sporu, zwłaszcza w okresie pandemii COVID-19, należy uznać za nieodpowiedzialność i brak troski o zdrowie Polek i Polaków.

Poczucie krzywdy i niechęć do podporządkowania się wyrokom czy regulacjom prawnym często wynika z uchybień w sprawiedliwości proceduralnej. Gdy decyzje sądów podejmowane są w sposób budzący wątpliwość co do ich legalności, pojawia się oburzenie moralne, a protesty stają się naturalnym upustem negatywnych emocji. W Polsce kwestia dopuszczalności przerywania ciąży wzbudza wiele kontrowersji, a większość społeczeństwa nie aprobuje zmian w obowiązującym prawie. W takich sytuacjach, jak pokazują badania, kwestie sprawiedliwości proceduralnej mają znaczenie podstawowe, a wątpliwości co do legalności i sprawiedliwych procedur w naturalny sposób wywołują protesty społeczne.

Jesteśmy także przekonani, że odebranie ogólnie rozumianej możliwości wyboru, w tym wypadku bezpiecznego i zgodnego z prawem zakończenia ciąży w sytuacji, gdy mamy do czynienia z nieodwracalną wadą płodu niezdolnego do samodzielnego funkcjonowania jest w wielu wypadkach skazywaniem matek i ojców na dodatkową traumę i cierpienie. Jest to szczególnie ważne w sytuacji, w której państwo polskie jedynie w ograniczonym (a na pewno niedostatecznym) stopniu wspomaga takich rodziców w późniejszym wychowaniu wymagających specjalnej opieki dzieci.

Przypominamy, iż w okresie pandemii działania rządzących powinny skupiać się na ochronie zdrowia i życia obywateli oraz zarządzaniu kryzysem, a nie wywoływaniu nowych podziałów i konfliktów oraz prowokowaniu protestów społecznych i polaryzacji politycznej, co niestety ma miejsce (a wręcz przybrało jeszcze bardziej na sile) po ogłoszeniu orzeczenia TK. Badania psychologiczne jednoznacznie wykazują, że obecność tego typu wypowiedzi w przestrzeni publicznej prowadzi do wzrostu uprzedzeń w społeczeństwie, do dyskryminacji grup narażonych na takie uprzedzenia, a w końcu do pogorszenia ich dobrostanu psychicznego (na co wskazaliśmy w oświadczeniu dotyczącym mowy nienawiści z marca 2018 r.). Pogłębianie poczucia niepewności przyczynia się również do narastania lęku, co sprzyja wzrostowi popularności teorii spiskowych i jednocześnie zniechęca do angażowania się w racjonalne działania, mające na celu ochronę zdrowia.

Wyrażamy oczekiwanie, że władze RP podejmą działania prowadzące do szybkiej zmiany legislacyjnej, która zlikwiduje negatywne skutki wykonania wyroku TK. Wzywamy także, aby proces legislacji wiązał się z uczciwą i wielostronną debatą z udziałem wszystkich interesariuszy społecznych z uwzględnieniem w tym procesie stanowiska naukowego.



dr hab. Michał Harciarek, prof. UG

Przewodniczący Komitetu Psychologii PAN

Zdanie odrębne

do stanowiska Komitetu Psychologii PAN w sprawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 października 2020 w sprawie zgodności Art. art. 4a ust. 1 pkt 2 oraz art. 4a ust. 2 zdanie pierwsze ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży (Dz. U. Nr 17, poz. 78, ze zm.) z art. 30 Konstytucji RP, Sygn. akt K 1/20

Prawo do życia jest prawem przyrodzonym każdego człowieka, niezależnie od „jakości życia”, której doświadcza. Przepis zezwalający na dopuszczalność aborcji w przypadku prawdopodobieństwa upośledzenia dziecka prowadzi często do śmierci dzieci np. z zespołem Downa. Jako psychologowie uważamy, że należy przeciwdziałać dyskryminacji osób z jakimkolwiek upośledzeniem czy dysfunkcją na każdym etapie ich rozwoju. Stanowisko Komitetu Psychologii PAN w sprawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego nie odnosi się do tej kwestii, dlatego wyrażamy zdanie odrębne.

Mariola Łaguna

Piotr Francuz